

Duurzaam bouwen en duurzame arbeidsvoorwaarden gaan nog niet gelijk op. Een interview met Ellen Hoeijenbos, bestuurder FNV Bouwen en Wonen

In de circulaire economie draait om het slim gebruiken van grondstoffen, producten en goederen, zodat deze oneindig hergebruikt kunnen worden: een gesloten kringloop. In de bouw betekent dit o.a. het gebruik van duurzame materialen bij nieuwbouw en het duurzaam slopen zodat de materialen weer hergebruikt kunnen worden. Maar het is ook breder. Het gaat bijvoorbeeld ook om het verduurzamen van oude gebouwen in het kader van de energietransitie. 'Je hebt niets aan een warmtepomp als je woning niet goed geïsoleerd is'. Caroline Rietbergen praat vandaag (27 augustus 2020) met Ellen Hoeijenbos, bestuurder FNV Bouwen en Wonen te Weert.

Wat is de betekenis van circulaire economie voor de bouwsector? Zijn jullie er mee bezig?

Ellen: Een aantal grote bouwbedrijven is hiermee bezig en spelen voor de sector een voortrekkersrol. We willen als sector FNV Bouwen en Wonen graag betrokken worden, maar dat gebeurt niet

automatisch overal. Overigens hebben we daar intern ook nog wel wat te leren. Vaak gaan de discussies over de materialen (het hergebruik ervan), de techniek, hoeveel energie bespaard kan worden, maar niet over de werknemers die met die andere materialen en die andere technieken moeten werken. Feitelijk zullen veel met name MKB-bedrijven, werknemers en ZZP'ers zich moeten bijscholen om bij te blijven.

Sinds de vorige crisis hebben we als sector nogal een transformatie meegemaakt. We zijn veel mensen onder de cao kwijtgeraakt, waardoor de sector ook niet meer alles meer in huis heeft om nieuwe ontwikkelingen goed op te pakken. Vooral het uitbesteden van werk is de norm geworden in de bouw. We hebben soms wel tot 9 lagen onderaannemers op een bouwplaats rondlopen! Wat de sector nodig heeft om grip te houden op de nieuwe ontwikkelingen is in ieder geval meer vast werk. De onoverzichtelijke bouwplaats is ons een doorn in het oog. Dit geldt trouwens ook voor de werkgevers. Daarom hebben we gezamenlijk in 2015 in de cao afspraken gemaakt over de invoering van een Bouwplaats ID. Deze kaart stelt ons in staat om in één oogopslag zicht te hebben op wie er allemaal rondloopt op de bouwplaats: welke werknemers, welke bedrijven, buitenlandse en binnenlandse onderaannemers. Daardoor hopen we meer grip te krijgen en ook malafide partijen van de bouwplaats te weren.

Zie je werkgelegenheidseffecten voor de Bouwsector als gevolg van de circulaire economie?

Ellen: In de bouw wordt veel gewerkt met beton, cement en aggregaat (zand en grind). Beton wordt op veel plekken nog gezien als een vervuילend product, terwijl het eigenlijk in Nederland al vrij schoon geproduceerd wordt. Mits goed geproduceerd kan beton een duurzaam bouw materiaal zijn dat blijvend kan worden hergebruikt. De sector is hier vooruitstrevend mee bezig. Beton kan dus prima passen in de circulaire economie. Ook de houtbewerkingsindustrie denkt na over de circulaire economie en dan met name over de duurzame manier van verwerken van hout.

Cijfers over werkgelegenheidseffecten van de circulaire economie zijn helaas niet voorhanden. Het EIB houdt dit niet bij. Wel zien we een trend dat er steeds meer hoger opgeleiden in de bouw gevraagd worden. Dat kan daarmee te maken hebben. Er wordt steeds meer prefab gebouwd waardoor er ook sneller gebouwd kan worden. Niet meer alles wordt op de bouwplaats geproduceerd. Vakmanschap staat hoog in het vaandel, maar er moet ook nog gewoon geveegd worden! Er is volgens mij nu ook meer behoefte aan vast -goed opgeleid- personeel, dus daar moeten we goed op inspelen.

Wat ik wel zie is dat de grenzen tussen sectoren die te maken hebben met bouwprocessen steeds meer vervagen, zoals de grenzen tussen Bouw, Metaal & Techniek en de Installatietechniek. Werkgevers werken al op veel vlakken samen. Financiering van opleidingen en andere paritaire zaken gaan echter via de sector cao lijn; de vraagstukken die we tegen komen gedurende bouwprocessen, zijn vooral werkplek-gerelateerd: veiligheid, onder-aanneming, cao ontduiking, (om)scholing / digitalisering van de medewerkers. En daarmee zijn we weer bij mijn punt het belang van Bouwplaats ID. Die ID-kaart biedt namelijk ook mogelijkheden om de opleidingen en certificaten van werkenden te noteren.

Welke kansen zie je nog meer?

Ellen: Ik denk dat de circulaire economie, of eigenlijk het klimaatbeleid in den brede, vooral veel kansen geeft aan de sector. Maar het vraagt dus ook om nieuwe kennis en vaardigheden.

Werknemers zullen zich nieuwe vaardigheden eigen moeten maken. De gemiddelde bouwvakker is daar nog te weinig mee bezig. Het gaat vooral ook om digitale vaardigheden. Collega Sandra Termaat is nu bezig de scholingsbehoeften van de werkenden in de Bouwsector in kaart te brengen zodat de sector hierop een aanbod kan doen. Via de EFBH (de Europese federatie voor bouw en hout) nemen we ook deel aan een Europees project, getiteld 'Blueprint'. In dit project wordt specifiek ingegaan op vaardigheden die nu en in de toekomst nodig zijn.

Kun je iets meer vertellen over die digitale vaardigheden?

Ellen: Digitale vaardigheden worden steeds belangrijker omdat steeds meer bouwprocessen digitaal gemonitord worden. De trend is dat alle bedrijven -óók ZZP'ers- straks met het programma Building Information Modeling (BIM) gaan werken. In BIM wordt ieder element en elke processtap in het bouwproces gemonitord.

Vaak worden er in de contracten tussen opdrachtgevers en aannemers ook onderhoudscontracten afgesloten. CO2 neutraal bouwen en onderhouden is dus een eigen circulair proces dat in de bouw wordt gemonitord. De levensloop van zo'n project is in de zeer nabije toekomst digitaal te beheren. Uitdaging is om ook alle MKB bedrijven en ZZP'ers daarbij te betrekken zodat het niet alleen een 'feestje' wordt van enkele HELE GROTE 'regiebedrijven' (investeringsmaatschappijen en buitenlandse bedrijven die geen belang hebben bij het respecteren van onze sectorale cao's).

De FNV lobbyt voor een groene economie en een groene herstelagenda. Hoe denk jij daarover vanuit de Bouw?

De groene agenda moet ook een sociale agenda zijn, dus meer vaste banen, betere arbeidsvoorwaarden en goede arbeidsomstandigheden! We willen ook dat de juiste cao wordt toegepast. Dat is nogal een dingetje bij al die onderaannemers en uitzendconstructies die we in de sector tegenkomen. We kijken ook naar de Green Deal in Europa en zijn met Diederik Samson, de rechterhand van Frans Timmermans, in gesprek gegaan. We hebben -samen met de werkgevers- gesproken over het belang van goede banen, goede omscholingsmogelijkheden en aanbestedingsprocessen waarin dit wordt meegenomen.

En heeft dat nog wat opgeleverd?

Voorlopig moeten we nog maar zien hoe de Green Deal voor de bouwsector in de aankomende 'State of the Union' (Prinsjesdag op EU-niveau) verder inhoudelijk wordt vormgegeven. De EU-commissie heeft de bouwsector als banenmotor scherp in het vizier en heeft in de plannen al gesproken over een mogelijke elektronische-ID, geautomatiseerde aanbestedingsprocessen en 'e-enforcement'. Dat klinkt goed, maar uit ervaring weten we dat we nogal eens van mening verschillen over wat onder deze noemers verstaan wordt. Duurzaam bouwen en duurzame arbeidsvoorwaarden gaan nog niet gelijk op, maar hopelijk komen we via de Green Deal ook weer een stukje verder.

Hartelijk dank voor dit gesprek!

Wat betekent Circulaire Economie voor jouw sector? Reactie kunnen naar caroline.rietbergen@fnv.nl